

установлюваних радою вуза, и годин на додатковий види навчання. Науково-дослідницька робота була направлена на організацію індивідуальної творчої роботи студентів по актуальній науковій і виробничій тематикі. Студенти IV–V курсів розподілялись по профілюючим кафедрам, які здійснювали наукове керівництво всіма видами науково-творчої роботи студентів в період всього наступного періоду навчання до виконання дипломного проекту включительно.

Одною з основних форм звіту студентів про результати НДР на старших курсах були наукові семінари студентів. Виступити на таких семінарах міг кожен студент. Багато наукових розробок студентів успішно застосовувались на практичних заняттях, в курсових і дипломних роботах.

Висновки НДРС робились в час студентської науково-технічної конференції. По результатам конференції роботи студентів рекомендувались на республіканський конкурс на найкращу роботу студентів, к впровадженню в виробництво і навчальний процес.

Висновки. Участвовавши в науково-дослідницькій роботі оказало позитивний вплив на навчальний процес. У студентів, які брали участь в науково-дослідницькій роботі, покращувались успіхи в навчанні. Самі ці студенти з часом стали не тільки висококваліфікованими спеціалістами, а і хорошими керівниками.

Література

1. Лыч Н.М. Проблемы дальнейшего развития исследовательской работы в высших учебных заведениях Украины / Н.М. Лыч // Вестник высшей школы. – 1958. – № 10. – С. 58–62.
2. Момот А.И. Научно-исследовательская работа студентов в советской высшей школе / А.И. Момот // Основы научных исследований / [В.И. Крутов, И.М. Грушко, В.В. Попов и др.]. – М.: Высш. школа, 1989. – С. 35–45.
3. Платонов А.П. О формах организации научной работы студентов / А.П. Платонов, В.А. Быстров, А.Р. Лесюис // Вестник высшей школы. – 1986. – № 2. – С. 46–49.
4. Система подготовки инженерных кадров в вузе / [рук. авт. кол. Г.И. Денисенко]. – К., 1987. – 184 с.

КОНОХ А.П., ПРИТУЛА О.Л.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИДІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Розбудова незалежної України ставить нові вимоги перед загальноосвітньою і вищою школою з підготовки підростаючого покоління до більш глибокого вивчення культурної спадщини українського народу, яке включає в себе необхідність відродження української традиційної культури виховання, відновлення національних традицій, специфічних методів формування національної самосвідомості.

Складовою української народної фізичної культури є українські національні бойові мистецтва. На сьогодні в Україні розвивається низка національних бойових мистецтв: спас, бойовий гопак, хрест, триглав, сварга, рукопаш тощо. Саме тому Указом Президента України “Про національну програму відродження та розвитку українського козацтва на 2000–2005 роки” від 15.11.2001 р. № 1092/2001 було прийнято програму відродження і розвитку українського козацтва [1; 2].

У сучасних умовах проблема ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до застосування національних бойових мистецтв професійній діяльності не вирішується через відсутність програм з підготовки фахівців у вищих навчальних закладах, де розглядалися б не тільки особливості техніко-тактичної підготовки і спортивного тренування, а й історія, філософія, етнічні закони національних видів спорту, їх оздоровча спрямованість, особливості використання елементів національних видів спорту в навчальних закладах; спеціальної науково-методичної літератури [3; 4].

Отже, необхідний пошук більш гнучких підходів до підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з дітьми шкільного віку з використанням національних засобів бойових мистецтв у професійній діяльності, переосмислення організаційно-методичних умов, мети, змісту, функцій і завдань професійної підготовки у вищих навчальних закладах України відповідно до вимог сучасної парадигми освіти.

Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури свідчить про значну увагу науковців до таких її аспектів, як: теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (Б.А. Ашмарін, М.Т. Данилко); формування професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури (О.В. Петунін), професійна спрямованість фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей (М.Я. Віленський); організація та проведення педагогічної практики студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю (С.Ю. Балбенко, Б.М. Шиян); професійне виховання студентів вищих навчальних закладів фізичної культури (А.М. Кузьміна). Розгляд комплексу питань, пов'язаних з національними одноборствами, їх використання в системі освіти започатковано в працях В.С. Пилата, М.В. Величковича.

Незважаючи на наявність досліджень, проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до застосування національних бойових мистецтв професійній діяльності залишається актуальною.

Метою статті є комплексний науковий аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до застосування національних бойових мистецтв у своїй професійній діяльності в контексті подальшої розробки та впровадження цілісної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас”.

Теоретичний аналіз базових понять дослідження щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з національних бойових мистецтв дав нам змогу дійти висновку, що фахівець з українського рукопашу “Спас” має бути людиною, здатною до виконання педагогічної, психологічної, юридичної, геологічної, дослідної, медичної діяльності, різноманітної змістовно-корисної діяльності, як-то: історико-краєзнавчої, патріотичної, оздоровчої тощо.

Зазначимо, що підготовка і перепідготовка кадрів для національних бойових мистецтв традиційно була пов'язана з підвищенням кваліфікації фахівців фізичної культури та спорту, що через відсутність базової освіти з

українського рукопашу “Спас” не вирішувало кадрової проблеми підготовки таких фахівців. Вищі педагогічні навчальні заклади України були зорієнтовані на підготовку тільки кваліфікованих учителів фізичного виховання.

Опитування засвідчило, що 98% респондентів – учасників Міжнародної конференції з національних бойових мистецтв вважають стан провадження національних бойових мистецтв у навчальних закладах незадовільним, і причиною цього, на їхню думку, є дефіцит фахівців цього напрямку роботи. Всі респонденти визнають доцільним запровадження спеціалізації з українського рукопашу “Спас” у вищих педагогічних навчальних закладах.

Для розробки концепції та моделі професійної підготовки фахівців із національних бойових мистецтв ми здійснили історико-педагогічний аналіз розвитку національних бойових мистецтв на теренах України й аналіз зарубіжного досвіду підготовки фахівців цього напрямку.

Результати дослідження доводять, що національні бойові види спорту на українських землях пройшли етапи розвитку, аналогічні європейським, тобто від поодиноких секцій до організації федерацій з видів спорту.

Аналіз професійної підготовки фахівців національних бойових мистецтв у провідних країнах світу дав змогу дійти висновку, що найважливішими ідеями для впровадження у професійну підготовку фахівців з українського рукопашу “Спас” є: широке використання інформаційних технологій; жорсткі критерії відбору абітурієнтів; ухвалення закону, що закріплює прийняття на роботу осіб з фаховою професійною освітою; доцільність функціонування суспільно-кваліфікаційної структури кадрів та активу.

Сформулюємо основні положення розробленої нами концепції професійної підготовки майбутніх фахівців із національних бойових мистецтв, зокрема українського рукопашу “Спас”.

По-перше, професійна підготовка майбутніх фахівців розглядається як цілісна система, що будується на основі органічної єдності загального, особливого й індивідуального. Професійна підготовка майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” як загальне є складовою професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту; як особливе – має свою специфіку, зумовлену особливостями професійної підготовки майбутніх фахівців національних бойових мистецтв; як індивідуальне – відображає залежність ефективності підготовки від особистих якостей майбутнього фахівця, його психологічної культури, здатності до педагогічної та тренерської діяльності.

Отже, особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” полягають у тому, що такий фахівець має володіти професійними вміннями, які притаманні як учителю фізичної культури, так і викладачу-тренеру з українського рукопашу “Спас”.

По-друге, професійну підготовку майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” доцільно здійснювати в системі професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Разом з тим принциповою специфічною ознакою професійної підготовки майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” є необхідність інтегративного підходу до фор-

мування її змісту, відбору форм і методів, оскільки вона інтегрує в собі підготовку як фахівців фізичної культури і спорту, так і фахівців національних бойових мистецтв.

По-третє, у професійній підготовці майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” перевага має віддаватися діяльнісному підходу. Засобами реалізації професійних можливостей майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” у професійній діяльності є їх фізкультурно-педагогічна та тренерсько-викладацька діяльність. Особливість цієї підготовки полягає також у тому, що фізичний розвиток студента, його спортивна і спеціальна підготовка здійснюються в нерозривній єдності і взаємозумовленості, що дало змогу ввести нову функцію професійної діяльності майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас”, а саме: національно-фізкультурно-спортивну.

На рівні бакалавра професійна підготовка майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” передбачає поглиблення загальної освіти, формування фундаментальних і професійно орієнтованих знань і вмінь, необхідних для вирішення типових професійних завдань, а також підготовку студентів до подальшого здобуття спеціалізації “український рукопаш “Спас”.

На рівні “спеціаліст”, згідно з моделлю, професійна підготовка майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” має на меті вивчення фундаментальних і професійно орієнтованих дисциплін (“Теорія і методика викладання українського рукопашу “Спас”, “Психофізичні і оздоровчі системи “Спас”, “Кінна підготовка”, “Техніка і тактика українського рукопашу “Спас”, “Історія і духовні основи”, “Основи виживання”), практико-польовою підготовкою, переддипломною практикою. На цьому етапі акцент робиться на професійній підготовці з набуттям початкового практичного досвіду.

На рівні “магістр”, згідно з моделлю, професійна підготовка майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас”, спрямовується на підготовку оволодіння студентами науковою та викладацькою діяльністю у вищих навчальних закладах. У зв’язку з цим до блоку дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” додаються такі дисципліни, як “Методи наукових досліджень у фізичній культурі і спорті”, “Фізичне виховання та тренерсько-викладацька робота у вищих навчальних закладах”, “Основи лекторської майстерності”. Після закінчення навчання магістри здобувають кваліфікацію “викладач вищого навчального закладу з фізичної культури та спорту” і другу спеціальність “тренер-викладач з українського рукопашу “Спас”, що дає можливість як працювати в установах і закладах фізичної культури і спорту, так і займатися педагогічною, науково-дослідною роботою у вищих навчальних закладах.

У процесі дослідження нами розроблено та впроваджено: навчальний план підготовки фахівців фізичної культури і спорту із спеціалізацією “український рукопаш “Спас”; навчальні плани та робочі програми з усіх спеціальних дисциплін спеціалізації.

Для забезпечення навчального процесу розроблено три в співавторстві і два одноосібних посібники: “Правила змагань з українського рукопашу

“Спас”, електронні версії посібників: “Теорія і методика викладання українського рукопашу “Спас”, “Психофізичні і оздоровчі системи “Спас”, “Кінна підготовка”, “Техніка і тактика українського рукопашу “Спас”, “Історія і духовні основи”, “Основи виживання”. Розроблено і впроваджено програми проведення поетапних педагогічних практик і науково-дослідної діяльності студентів (літніх польових таборів, зльотів, походів, стажування).

Висновки. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи засвідчив, що за всіма критеріями як професійної діяльності викладачів, так і підготовленості студентів, спостерігалася позитивна динаміка. Однак проведене дослідження не вичерпує всіх проблем професійної підготовки майбутніх фахівців з українського рукопашу “Спас” у ВНЗ України.

Подальша дослідна робота пов’язана з проблемами теоретико-методологічного обґрунтування педагогіки і психології українського рукопашу “Спас”; посиленням уваги до професійної підготовки фахівців за інтегрованими професіями, з гнучким оновленням змісту вищої фізкультурної освіти відповідно до освітньо-кваліфікаційних рівнів на засадах наступності та неперервності; з маркетинговими дослідженнями потреби країни у кваліфікованих фахівцях з національних бойових мистецтв.

Література

1. Мандзяк А.С. Воинские традиции народов Евразии / А.С. Мандзяк ; [под общ. ред. А.Е. Тараса]. – Мн. : Харвест ; М. : АСТ, 2002. – 384 с.
2. Приступа Є.Н. Традиції української національної фізичної культури / Є.Н. Приступа, В.С. Пилат. – Л. : Троян, 1991. – 275 с.
3. Каляндрук Т.В. Загадки козацьких характерників / Т.В. Каляндрук. – Л. : Піраміда, 2006. – 272 с.
4. Кашенко А. Оповідання про Славне Військо Запорозьке Низове Електронний ресурс / А. Кашенко. – Режим доступу: <http://kaschenko.us.org.ua/>.

КРАВЧЕНКО В.М.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НА ЗАСАДАХ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ

Глобальні перетворення у сфері вищої освіти в Україні викликають загострення багатьох психолого-педагогічних проблем, які потребують негайного й оперативного вирішення. Особливо глибокі зрушення мають відбутися у визначенні парадигмальних концептуальних положень професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців, конкурентоспроможних на сучасному ринку праці, здатних до оновлення оперативних цілей, організації цілісного навчально-виховного процесу в сучасних закладах освіти, до його модернізації, модифікації та інноватизації.

Тому на передній план підготовки таких фахівців виходить стратегічна проблема інтенсифікації їхньої професійної підготовки у вищих навчальних закладах, яка пов’язана з такими існуючими суперечностями між:

– потребами сучасного суспільства в інтенсивному розвитку вищих навчальних закладів як відкритих динамічних систем і недостатньою розробленістю методологічних підстав проектування освітнього процесу в цих системах;